
III Congrés Català de Sociologia

Desigualtat, classes socials i territori

Cristina Sánchez Miret

El III Congrés Català de Sociologia ens ha mostrat, bàsicament, la riquesa de la recerca empírica que s'està duent a terme en l'àmbit de l'estructura social. És per això que apareix en el títol el concepte de *territori*, atès que quan parlem de dades sobre desigualtat sempre ens referim a un territori concret, perquè les desigualtats es manifesten entre grups i classes socials, però també en el territori. Quins han estat els continguts presentats pels diversos autors de les ponències i les comunicacions? S'ha parlat de l'estat actual dels eixos de desigualtat que podem considerar clàssics en l'estructura social: l'edat, el sexe, l'origen geogràfic i l'ètnia i l'estructura de classes; i n'ha aparegut algun de nou: la mobilitat social entesa no com a tal, sinó com a accessibilitat dels individus al territori i als recursos socials. No han estat, però, presents de la mateixa manera totes aquestes dimensions de desigualtat. S'observa un interès creixent, d'una banda, per l'estudi dels immigrants i, de l'altra, per l'envelliment de la població, ambdós, per les seves característiques actuals, amb una incidència forta sobre la població de Catalunya. També s'ha parlat de classes socials des del punt de vista de configuració de grups i de mobilitat social, però en canvi s'ha parlat molt poc d'estructura social i de gènere.

El gènere ha d'ésser un tema important de reflexió en l'estudi de les desigualtats si volem entendre la realitat que ens envolta, i, en

canvi, acostuma a passar, i ha passat en aquest Congrés, que quan es parla d'estructura social o d'estructura de classes aquesta dimensió bàsica de posicionament dels individus en l'entramat d'accés als recursos, als béns i a les oportunitats socials desapareix del marc teòric d'anàlisi o només es tracta d'una manera tangencial i subsidiària.

L'altre gran absent de la producció de coneixement sobre l'estructura social actual acostuma a ésser l'anàlisi de les categories del món del treball amb què classifiquem les ocupacions. Cal estudiar els canvis que s'han produït en el món laboral des de la perspectiva de les relacions socials de producció i no des del seu aspecte tècnic. Aquesta anàlisi és imprescindible des del mateix moment que per analitzar l'estructura de classes d'una societat fem servir com a indicador fonamental l'ocupació dels individus. Hem de conèixer, per poder parlar amb propietat dels grups socials actuals, què suposa per a la posició dels individus en l'estructura que en una mateixa empresa, fent la mateixa feina, les persones gaudeixin de retribucions, de possibilitats d'ascens, de seguretat en el treball, de cobertura mèdica, de dret a vacances, etc., tan diferents. No podem, per tant, seguir utilitzant categories com administratiu, treballador manual qualificat, tècnic alt, etc., sense qüestionar-ne el significat teòric per a l'anàlisi de les desigualtats.

Una part substancial del temps del Congrés l'hem dedicat a analitzar les fonts de dades periòdiques existents a Catalunya útils per a estudiar les desigualtats, fonts que moltes vegades es desconeixen o no es fan servir amb la profunditat que permeten. El consens general ha estat, atesa aquesta infrautilització, que cal, d'una banda, explotar-les més sistemàticament per tenir un cos de coneixement bàsic sobre l'evolució dels trets fonamentals de la realitat catalana i, de l'altra, aprofundir en la possibilitat que ofereix la interrelació de fonts diferents prenent com a referent un territori determinat.

En aquesta mateixa línia també s'ha posat de manifest la necessitat d'interrelacionar diferents metodologies d'anàlisi, complementació de tècniques i el diàleg entre la producció teòrica i els resultats empírics. Començava aquest escrit dient que el que ha primat en aquest Congrés ha estat la producció empírica. Això és del tot cert, però no vol dir que aquesta no hagi anat acompanyada de la reflexió teòrica necessària i imprescindible per a poder interrogar la realitat de manera científica. Ara bé, amb això no n'hi ha prou. En l'estructura social i també en l'anàlisi de qualsevol altre camp, cal que es produeixi un *feedback* continu entre teoria i pràctica que suposa que a partir dels resultats empírics interroguem la producció teòrica per a poder avançar en la producció dels marcs conceptuals d'anàlisi i, per tant, en el coneixement de la realitat.